

Er du glemsom? - Hukommelsessvigt ved demens

At hukommelsen svækkes ved demenssygdomme er velkendt. Mindre kendt er det måske, at hukommelsen faktisk har mange dele, og at disse kan blive påvirket forskelligt ved forskellige demenssygdomme. F.eks. siger man tit, at demens medfører glemsomhed, men i de første stadier af sygdommen (ved bl.a. Alzheimer demens) »glemmer« folk faktisk ikke.

Af Asmus Vogel, neuropsykolog

Episodisk hukommelse

Det typiske hukommelsesproblem ved demenssygdomme vedrører det, der i fagsprog omtales som episodisk hukommelse. Denne type hukommelse vedrører (personlige) erindringer relateret til tid og sted. Det dækker f.eks. over, hvad man foretog sig for ti minutter siden, hvad man spiste i morgen, hvor man var på ferie i sommer, og hvem der var med til ens sidste fødselsdagsfest. Episodisk hukommelse omfatter bl.a. det, der i daglig tale kaldes korttidshukommelse. Begrebet er imidlertid uklart, fordi det anvendes forskelligt i fagsprog og i daglig tale. Hukommelsesforskere definerer korttidshukommelse som af ganske kort varighed - den måles i sekunder til minutter, mens korttidshukommelse i dagligsproget anvendes som betegnelse for en slags »time-til-time« eller »dag-til-dag« hukommelse.

Indlæring og genkaldelse

Når den episodiske hukommelse svækkes, kan det være på flere måder. Typisk taler man om, at hukommelsesspor skal indlæres, derefter lagres og senere genkaldes (dvs. findes frem fra lageret på det rette tidspunkt). Svigt i episodisk hukommelse kan forekomme i alle tre processer, men ved demenssygdomme er det primært indlæringen og genkaldelsen, som svækkes.

Alzheimer

Ved Alzheimers sygdom er det overvejende indlæringen, som er nedsat, og i næsten alle tilfælde er dette det første symptom ved sygdommen. Det skyldes, at de skadelige sygdomsprocesser, som sygdommen medfører, primært rammer de områder af hjernen (i og omkring hjernens tindingelap), som varetager indlæring af ny information. Så når personer med demens kan spørge om de samme ting flere gange efter hinanden med kort interval, eller at de ikke kan huske, hvad der er sket for kort tid siden, så er forklaringen som regel, at de aldrig har lært informationen. De har altså ikke glemte det, men informationen er aldrig kommet på lageret.

Denne form for hukommelsessvigt kan forsøges illustreret med et mentalt billede fra stranden. Hvis man laver en bunke sand og hælder vand på, danner vandet nogle spor i sandet. Hælder man igen vand på, så løber vandet typisk i de eksisterende spor og graver dem dybere, og denne proces ligner det, der normalt vil ske med nye hukommelsesspor. Men når en sygdom har ramt områder, der varetager indlæring, vil det svare til, at vandet ikke laver spor, men bare løber ned. De nye ting sætter sig ikke spor; de indlæres ikke. Derfor hjælper det typisk heller ikke meget blot at gentage informationen for personen, for den er der ikke, og udsagn som »det har jeg sagt«, er sjældent særlig støttende, for den demente person har jo ikke indlært den viden, der snakkes om og er faktisk uvidende om den viden, der omtales.

Andre demenssygdomme

Ved andre demenssygdomme, som overvejende ikke inddrager tindingelappen, kan hukommelsesproblemerne have en anden karakter. Det gælder f.eks. frontotemporal demens og vaskulær demens (hvis de vaskulære skader primært rammer frontallapperne eller forbindelserne til disse). I disse tilfælde skyldes de demente personers hukommelsessvigt primært vanskeligheder med at genkalde erindringer. De nye ting kan altså godt indlæres og puttes på hukommelseslageret. Problemet her består snarere i, at informationen ikke sikkert kan genfindes på det tidspunkt, hvor det er nødvendigt. Og fordi information kan læres og lagres, har det betydning at vide, om det er her, problemet ligger. For personer med svækket genkaldelse kan have glæde af at få valgmuligheder, når de skal huske. Disse personer vil typisk godt kunne genkende ting, altså vide hvad de tidligere har oplevet, når de gives valgmuligheder. Det betyder i praksis, at nogle af disse personer vil virke mindre hukommelsessvækkede end personer med svækket indlæring. På flere typer hukommelsestest vil personerne dog kunne have samme grad af svækkelse.

Glemsomhed

Og hvad vil det så sige at glemme? Det vil som regel betyde, at man ikke kan huske erindringer, som har været på lageret, og som man har kunnet genkalde, men som pga. svind i hukommelsen eller overlejring af anden information ikke længere er tilgængelig. Mange af os har f.eks. haft en del viden

fra skoletiden, som vi ikke har fået genopfrisket over årene, og med tiden er den viden (desværre) gået tabt og er dermed glemt.

Du kan læse mere om alzheimer på Alzheimerforeningens hjemmeside.